

NÉPNEVELŐ.

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATH. NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA.

KIADJA A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT.

Megjelenik minden vasárnap egy évi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy-egy példányban **ingyen**.

Előfizetési ár: egész évre 3 frt. Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

Királyi Pál-utca 13. szám.
(Szent-István-Társulat).

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek **minden egyes szóért**, minden közlés után 3 kr. (6 fillér) fizetendő. — Egyéb hirdetéseknek egész oldal 16 frt, fél 8 frt, negyedrészt 4 frt és egy nyolczadrész oldal 2 frt. A 30 kr. bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz

HIVATALOS RÉSZ.

Meghívás. „A csökölyi róm. kath. tanítói kör» f. évi tavaszi közgyűlését május hó 20-án Csokonyában fogja tartani, melyre az egylet tagjai s a tanügybarátok tisztelettel meghívotnak. — A gyűlés tárgya: 1. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 2. Elnöki jelentés. 3. A központi választmány által a »Tanügyi Ertesítő» III. számában közölt tételek megvitatása. 4. Indítványok tárgyalása. 5. A július 1-én Veszprémben tartandó egyházmegyei közgyűlésre egy képviselő választása. 6. Számadások megvizsgálása. 7. Új tagok felvétele. 8. A jövő közgyűlés helyének megállapítása. 9. Tagdíjak beszédese. — Tekintettel az egyházmegyei közgyűlésen előforduló ügyek fontosságára s a jelzett »Tanügyi Ertesítőben» megjelent felhívásra — valamint egy a köröket érdeklő sürgős dolog elintézésére — kéretnek az egylet tagjai, hogy e gyűlésen kivétel nélkül jelenjenek meg. Az elmaradás csak rendkívüli eset által igazolható, s az a gyűlés napjáig alulírottánál bejelentendő. Felkéretnek egyúttal a tagok, hogy a tételekre vonatkozó s egyéb indítványait a gyűlés napján írásban adják be. *Györkös József*, körelnök.

A somogy megyei igalkerületi róm. kath. tanítóegylet ez évi tavaszi közgyűlését f. hó 20-án d. e. 10 órakor Büssiben tartandja, melyre a kerületi főtiszt, papságot és t. tanítói kart különös figyelemmel a „Gondviselés» ügyének tárgyalására vagyok bátor a teljes számbani megjelenésre tisztelettel felkérni. A népnevelés és tanügynek lelkes pártolói szívélyes rokonszennvel és tisztelettel üdvözljük körünkben. Mosdóson, 1897. május hó 10. *Vince Imre* körelnök.

A soproni róm. kath. képezdében 1882 ik éven képesítőzött kartársak kéretnek alulírottánál — a 15 évi találkozás megállapítása végett — jelentkezni mielőbb. *Gábor Kálmán* tanító.

Meghívó. A »Rozsnyó egyházmegyei róm. kath. tanító egylet» Fülel-Mátravidéki köre 1897. évi május hó 13-án Füleken tartja évi közgyűlését, melyre a tiszelt tagok és tanügybarátok tisztelettel meghívotnak.

A »Següsd-egyházkerületi róm. kath. nép-tanító egylet» f. évi közgyűlését május hó 20-án d. e. 8 órakor Marcaliban fogja megtartani, melyre a »Següsd-i kör» összes tagjai s a tanügy pártolói tisztelettel meghívotnak Buzsák, 1897. május 10. *Takács Lajos*, körelnök.

A kath. tanítói segélyalap felhívása. Az országos kath. tanítói segélyalap mindazon tagjai, kik az alapszabályok 8. és 15. §-ai értelmében ösztöndíjak és segélypénzek elnyerhetésére jogosultak, ezennel felhivatnak, hogy kellően felszerelt folyamodványaik az alapszabályok 20. §-ának e) pontja szerint az alesperes kerületi alapgyűjtő-bizottság, illetve az alesperes-kerületi tanfelügyelői hivatal útján az illető egyházmegyei főtisztelendő hatósághoz f. évi július hó 15-éig indokolt javaslat kíséretében betérjesszék. Tájékozásul megjegyzem, miszerint a központi bizottság határozata értelmében maga a folyamodvány, a benne foglalt adatok és indokok hitelesítése végett az illetékes plébános által aláírandó. Ezen ily alakban való hitelesítést sem községi, sem működési bizonyítványokkal helyettesíteni nem lehet. A jelentkezők nagy száma miatt — hogy minél többen részesülhessenek segélyben — figyelmeztetnek mindazok, akik az utolsó három év valamelyikében támogatásban részesültek, miszerint a segélypénzek ezidei kiosztásánál segélyre nem számíthatnak. Tekintettel a beíratási időre, iskolai bizonyítványokat czélszerűbb hiteles másolatban csatolni. *Azon folyamodványok, melyekhez tagsági könyvecské nines mellékelve, vagy melyek nem az egyházi hatóság útján, vagy a kitűzött határidőn túl érkeznek be, nem fognak figyelembe vétetni.* Esztergom, 1897. évi május hó 7. *Dr. Rosszival István*, az orsz. kath. tanítói segélyalap központi bizottságának elnöke.

Tanképesítő vizsgálat Az esztergomi kir. érseki tanítóképezdében a tavaszi képesítő vizsgálatok f. évi június hó 10. (tizedik) napján veszik kezdetüket. Fölvívom tehát az érdekelteket, hogy a vizsgálatot megelőző napon az igazgatóságnál jelentkezzenek. Esztergom, 1897. május 6. *Guzsics Vilmos* id. igazgató.

A pécsi tanítóképző-intézetnél f. évi júniusban tartandó tanképesítési vizsgálatra, június hó 10-én d. e. 11 órakor kell személyesen jelentkezni az igazgatónál

Janus 11. és 12-ikén gyakorlati fellépések, 14-ikén az írásbeliek, 16-án a szóbeliek veszik kezdetüket. Folyamodványok f. évi május 29-ikéig alulírott igazgatóság-hoz intézendők, keresztlevéllel, erkölcsi, működési, orvosi és az összes iskolai bizonyítványokkal pontosan felszerelve. Későn érkezett vagy hiányosan felszerelt kérvények figyelembe nem vétetnek. A folyamodványokkal egyidejűleg, postautalványon küldendő, vagy személyesen kézbesítendő vizsgálati díj fejében intézeti növendékek részéről 15 frt. idegenek részéről pedig 20 frt. Ezenkívül mindenki az oklevélért 1 forintot fizet. *A pécsi tanítóképző-intézet igazgatója.*

Tanítónőképezdebe való felvétel. A nagyszombati Ferenczrendi nővérek nyitvánossági joggal ellátott tanítónőképző-intézetébe — mely Magyarország ezeröves fennállásának emlékére 1896-ban nyitott meg és évente egy-egy évfolyammal bővíve, négy évfolyamra eend — az 1897. s. tanévre felvételért folyamodhatnak 14-ik életévüket betöltött oly leányok, kik a polgári iskola vagy felsőbb leányiskola IV. vagy a felsőbb népiskola II. osztályát sikerrel végezték. — A kérvények *f. évi janus hó 15-ig* a képezde igazgatóságához nyújtandók be a következő mellékletekkel felszerelve: 1. a folyamodó keresztlevele; 2. orvosi bizonyítvány arról, hogy a folyamodó növendék teljesen egészséges, ép testi szervezettel bír s hogy különösen látási, hallási és beszélő organuma hibátlan; 3. Iskolai bizonyítvány a főtjelölt osztályok egyikéről. Olyanoknál, a kik a folyó tanévben végzik ezen osztályt, a megelőző osztálybizonyítvány s az idej. időszak értesítő esatolandó. Az ilyenek kötelesek a főlvételi vizsgálatot megelőzőleg a már akkor megszerezhető iskolai bizonyítványt a képző-intézet igazgatójának bemutatni. — A főlvételi vizsgálatra a jelentkezők hivatalos levélben meghívót kapnak, a melyben a felvételi vizsgálat napja is jelezve lesz. A kiknek bemutatott orvosi vagy tanulmányi bizonyítványa már eleve kizárja a tanítói pályára alkalmassá voltát, a költségek megtakarítására való tekintettel a felvételi vizsgálatra nem hivatnak meg és erről folyamodványuk visszacsatolása mellett értesítetnek. — A felvételi vizsgálat két részből áll: írásbeli és szóbeliből. Az írásbeli vizsgálat tárgyai: magyarnyelvi fogalmazvány és 2—3 egyszerű számtani példa kidolgozása. A szóbeli vizsgálat tárgyai: magyar nyelv, számtan, földrajz és történelem. Köre a vizsgálatnak a polgári iskolában tanított anyaga e tárgyakkal. — A szóbeli vizsgálat után a vizsgáló bizottság kihirdeti a vizsgálat eredményét. A kérelemben kitendő, hogy *benakó* vagy *bejáró* akar-e lenni a növendék. Benakási havi díj 18 frt. Bejárók a szabályzat értelmében jóval kisebb számban vétetnek föl. Prospektust a benakásról kívánatra az intézeti tőnökknő készséggel küld. Nagy Szeben, 1897. május 5. é. *Dr. Bülnsky Lajos*, képezdei igazgató.

NEM HIVATALOS RÉSZ.

Az osztatlan népiskolák tankönyve.

(Folyt. és vége.)

Ha baj van a tanügyben, orvosolni kell azt, ha azonban jól akarunk gyógyítani, gyökereesen gyógyítsunk. Egyoldalú lenne a bajok orvoslása, ha csak a tantervet reformálnánk; reformálásra szorulnak az említett tankönyvek is.

Hogy mily nagy nehézségeket, akadályokat gördítenek a tökéletlen, czélszerűtlen bő tankönyvek az osztatlan iskolai tanítóknak a 6 osztályllyal terhelt, amúgy is nagy türelmet s kitartást igénylő, majdnem emberi erőt meghaladó fárasztó és lelekkölő munkája elé s hogy mennyire hátráltatják, visszatartják s kockáz-

tatják a tanítás eredményét, azt nemcsak mi tanítók érezzük naponkint, hanem érzi és észreveszi a laikus szemlélő is.

Allítsuk csak magunk elé főbb vonásokban a mai tanügy valódi képét. (Az osztatlan iskolákat értem.)

A gyermek tanul olvasni és írni, de az életben mégis hányszor kell tapasztalnunk, hogy a szárnyára eresztett gyermek még a szabatos, hibátlan, értelmes és folyékony olvasást sem sajátította el, melynek okai voltak a felületesség a betűk ismertetésében, a gyakorlati hiány, a figyelmetlenség. Ez állapotot pedig rendszeren az erre fordítható túlrövid idő szüli. Irni? sok gyermek csak annyit tud, amennyit látásból elsajátíthatott. Az egyes betűk alakját különféle variációkkal hol így, hol amúgy írja le. Iskolából kimaradása után pár evre már nevéét is alig tudja leírni.

Tanul a gyermek nyelvtant, de ugyan hány tudja magát helyesen szerkesztett mondatokban, helyes összefüggéssel kifejezni? Hány tud hiba nélkül egyszerű levelet is írni? Bizony nagyon kevés! mert olyan szabályokkal gyötöritük őket, melyekre semmi szükségük sincs, melyek nélkül könnyen el lehetek volna. Nyelvtanból csak annyit tud rendszeren a gyermek, mennyit már nyelvérzéke segítségével szabályok ismerete nélkül is elsajátíthat.

Tanulnak a gyermekek számtant is, még pedig egyszerű (közönséges) és tizedes törtekről, egyszerű és összetett hármasszabályokról, kamatszámításról, vegyítés és láncszabályról és még tudja Isten miről nem; s gyakran még a négy alapműveletbe vágó könnyű példán is megakadnak, önállóan nem bírnak rajta eligazodni. Miért van e visszás állapot? Azért, mert az osztatlan népiskoláknál az előirt tananyag elvégzésére nem áll rendelkezésére annyi idő, hogy azt az életnek taníthassa, szilárd alapra építhesse.

Hát mit szóljak még a földrajz, történelem, természettan és természettan, gazdaságtan, alkotmánytan és egészségügyi ismereteikről? Jobb ezekről hallgatni.

Mit lehet hát e szomorú és ferde helyzetnek az oka? Nem más, mint a czélszerűtlen bő tankönyvek, melyeknél nincs tekintetbe véve az osztott és osztatlan iskolák közötti nagy különbség s figyelmen kívül hagyja, hogy a 6 osztályú népiskola egyes osztályaira csak $\frac{1}{6}$ -od rész idő jut abból, mit a külön tanítóval bíró osztott iskolákban egy-egy tantárgyra fordíthatnak.

Oly könyvekre van tehát az osztatlan népiskoláknál szükségünk, melyekben a végzendő tananyag a rendelkezésre álló időhöz van szabva, s a nyelvezetre kiváló gond fordítva.

A tankönyvek újjalakítására csekélyeségem is igyekezett a legutóbbi években szerény tehetségét és munkásságát szentelni, azért szabad legyen szerény véleményemet itt előadni.

Véleményem szerint kifogástalanok az oly tankönyvek, hol a bennök foglalt tananyag tökéletesen korrekt, ha szigoruan a tanulók értelmi tehetségéhez alkalmazkodik, ha szerkezete paedagogiailag helyes és könnyen áttekinthető, ha kifejezései, mondatai s egyes szavai világosak, ha a könyv irályát egyszerű és zamatos magyarság jellemzi; ha a bennök lévő szavak nem keresettek, hanem olyanok, hogy a hozzájuk kötött fogalmakat tisztán fejezik ki.

A legtöbb tankönyvnek oly nyelvezete van, hogy igen gyakran a szavakat ki kell a gyermekekkel töröltetni és helyébe könnyebben érthető szavakat iratni, vagy pedig a fogalomzavaró hosszú mondatoknak, vagy magának az érthetetlen szónak jelentését, értelmét, témérdek idő elfecsérelésével, szómagyarazatokkal kell megértetni.

Azt úgy hiszem belátja mindenki, hogy egy falusi tanítónak nem az a föladata, hogy az érthetetlen, a homályos mondatokat és szavakat folytonosan magyarázgassa. Túl vagyunk már azon időn, hogy ezzel is volna ideje bibelődni a tanítónak. Hisz korunkban sokkal több a tantárgy és a tananyag, mint ezelőtt volt; s ha ezek mellett a tanító még nagyobb idejét a nehezebb vagy érthetetlen szavak értelmezésével tölti, akkor mire megy a végzendő tananyaggal? mi marad a dolog lényegének elsajátítására? Már pedig a tanítás célja az, hogy a tananyag a gyermekben mintegy vérré váljék.

Azért őrizkedni kell falusi népiskolák számára irt tankönyveknél a tekervényes, döcögő, homályos irályú, szükségtelen szószaporitástól. Ne legyen benne semmi fölösleg, sem hozzátenni, sem elvenni való. A könyv szerkesztésénél inkább kell számítani a rossz osztályra, ami gyakori, mint jóra, ami ritkább.

Ha akár a tanterv, akár a tankönyv, vagy mindkettő nem áll a fent említett elvek szolgálatában, minden erőlködésünk és szép törekvésünk hasztalan, mert kevés tanítóban van elég erő, tehetség, kedv, lelkesedés, kitartás és főleg idő arra, hogy a felsorolt bajokat és hiányokat emberi erőt meghaladó szorgalmával eltüntesse.

A gyermekekkel szemben nincs szükség. Azért most, hogy az örvendetes reformok küszöbön állnak, aggódo szemek a tanügyre vannak függesztve, minden gondolatunk oda van irányítva; teljes bizalommal várjuk ezen nagy horderejű munka érett és ez édes hazának minden tanítója által kellemesen élvezhető gyümölcsét. Adja Isten, hogy úgy legyen!

Csizmadia I. Gyula.

Mikép tanítsuk a magyar nyelvet nem magyar ajkú vidékek népiskoláiban, hogy a nép maga szeretettel karolja föl ez ügyet?

(Folytatás.)

Végül még röviden értekezni akarok a *magyar nyelv eredményes tanításának elavult fölfogásban feneklő némely akadályairól.*

Népiskolánkban a nyelvtan a czélszerűség és a szabott idő által vont határokon messze tulmenő mértékben lesz tanítva. Erről meggyőződhetünk, ha az osztályokon végig figyelmesen meghallgatjuk a magyar nyelvtanítási órákat. És ha a tulságos grammatizálás ellen kifogást kell tenni a magyar ajkú népiskolában, szászorosan áll ez az idegen ajkura nézve. A grammatika a kész nyelvanagról bizonyos szabályokat von le, melyek nyelvünk szerkezetét és berendezését megvilágítják. A nyelv tehát megelőzi a nyelvtant. A ki pedig feszegeti a nyelvtant mielőtt a nyelvet beszerezte az úgy jár el mint azon ember, ki ágyút vélt csinálhatni, hogy lyukat vesz és azt fémmel körülönti. Hogy az itt számba jövő álláspontot megértsük, vegyük csak fontolóra, hogy a nyelv magával az emberrel a legszorosabb szervi összeköttetésben fejlődött. A gondolkodás törvényei valamennyi embernél azonosak, de a gondolatok érzéki kifejezésének eszköze, az emberi nyelv egyéni sajátágokban gazdag, szerkezetre, hangzásra és fölfogásra egymástól csodálatosan eltérő agakká fejlődött, melyeken örökbecsű és művészeti kincsek már akkor termettek, mikor nyelvtani töprenkedés még senkinek eszébe nem jutott. Az ember úgy élt a nyelvével mint a madár hangjával s a görög s római klasszikus nyelv már ragyogó szépségében pompázott, mikor a grammatika szerkesztéséhez fogtak.

Az iskolában is tanítsuk és gyakoroljuk a nyelvet, növeljük tanulóink nyelvképességét a lehetőségig, a nyelvtanból pedig csak annyit vegyünk, mennyi a nyelvalakok biztos használatára szükséges.

A népiskolában tehát főleg az alaktan volna tárgyalandó, ez ismerteti meg velünk a nyelvalakokat, melyek segítségével gondolatunkat kifejezzük. A mondattan ellenben sokkal szűkebb körre volna szorítandó, mert a jelenlegi sok időt és erőt emészto mondattani sokadalomnak vajmi kevés gyakorlati haszna van. Hányszor tapasztaljuk, hogy egy ember, ki nagyon keveset tud a grammatikából, igen jól fogalmaz, holott egy másik nehézkes és gyarló a kifejezésben, daczára hogy a nyelvtanban teljesen otthonos.

Gondolkodni és megfelelőleg beszélni nem a grammatikából tanulunk, hanem csak szokszoros gyakorlásból. Barátkozzunk meg avval, hogy a népiskolában nem a grammatika, hanem a nyelv gyakorlása fődolog. A népiskola bizonyára eleget tett, ha a gyermekek helyes gondolkodás nyoman helyesen beszélni és helye-

sen irni tanultak és a grammatikából éppen csak annyit, amennyi az utóbbihoz szükséges.

Hanszszor látjuk, hogy a tanulók, kik a nyelvtani szabályok halmazát pörgő nyelvvel tudják reczitálni s betanult, példákön demonstrálni, azonnal tanulmányukból kifogyva elnémulnak, míhelyt a sablonszerű példáról letérünk: és azokon a hosszú, megszamozott szakaszokból álló s oly folyékonyan elmondott feleleteken, melyek a hallgató vendéget sokszor bamulatba ejtik, a szakember nem nagyon épül, mert tudja, hogy nincs meg a fiu lelkében az absztrakció képessége oly mérvben, hogy az elmondott szabály az ifju eleven szellemi tulajdonát kepezhetné. Ha az osztályokban sokszor gyarló kifejező képességgel s hibákkal megrakott helyes írással találkozva azon számtalan drága tanórara gondolunk, mely daczára a silány eredménynek a nyelvtan tanítására fordítva lett; szívesen meg fogja engedni mindenki, hogy a fenti elmékedések nemesak hogy nem fölöslegeseek, hanem, hogy ez ügyvel komolyan foglalkoznunk kell, ha a magyar nyelvtanítást idegen ajku népiskolában teljes sikerhez akarjuk juttatni. A nyelvtan értékek túlbecslése azon téves fölfogás, melyre fentebb utaltam, s a tulságos grammatizálás az akadály, mely a nyelvtanítás eredményét jóval apasztja.

Mídon ezennel előadásomat befejezem, s a tekintetes Naggyűlésnek a megtisztelő figyelemért, melylyel amazt meghallgatni méltóztott, köszönetet mondok, értekezésem vezérgondolatait a következő javaslatba foglalva bátorodom előterjeszteni:

1. Ez idő szerint legalább a városok nem magyar ajku népiskolában mint tannyelv a magyar nyelv törvény által állapíttassék meg.
2. A magyar nyelv tanításánál a direkt tanmód követendő, melynek egyöntetű és biztos foganatosítására az I. és II. osztály számára rendszeres és értelemgyakorlatok anyaga módszeresen földolgozva kiadandó.
3. A nyelvtan tanítása a népiskolában megfelelőleg szűkebb körre szoríttassék.
4. A népiskolában az anyanyelv a magyar nyelvvel parhuzamosan legyen tanítva.
5. Kívánatos, hogy a nemzeti népiskola tálajanak kellő előkészítésére az óvodarendszer míelőbb életbe lépjen.

(Vége.)

Göndör Károly.

A tanítók tisztelgése Schlauch bibornok-püspöknél.

A nagyváradi-egyházmegyei róm. kath. tanítói kar, Palotay László vezetése alatt tisztelgett a főpásztornál, kikkel együtt az Orsolyazárda apró leány növendékei is mintegy 30-an fehér ruhában járultak a bibornok elé.

Palotay László gyönyörű, nagy hatást keltett beszéde kivonatosa a következő:

Egy családban, ha a családfő, az atya ünnepet ül, örvendetes ünnepében résztvesz az egész család, mely ünnepnek főleg a magzatok örvendenek, mint kik atyjuk iránt gyermekei forró szeretet, tisztelettel és ragaszkodással viseltetnek. A nagyváradi l. sz. egyházmegyének papsága és hívő népe, egy keresztény katolikus családot alkot, melynek dicsősége, Főpásztora és atyja Főmagasságod, ki ma ötven éves áldozárságának örvendetes ünnepét üli. Ez örömnapp főleg Főmagasságodé, de osztoznak abban gyermekei is, kik ma örömmel zengik: ez a nap, melyet számunkra készített az Úr, örvendezzünk és vigadozzunk.

Ötven évet Isten szent kegyéből élni, az érdemszerzésnek ideje, melyet a jótettek vivnak ki, mert minden halandó a maga hivatása szerint munkálkodni köteles, »ore et labora« a híven teljesített munka és jótettek pedig Isten s emberek előtt érdemteljes elismerésre méltók. Nem soroljuk itt fel e megye, annak papsága, templomi, tanítói és iskolái iránt főpásztori jótékony és bőkezű lelkes adakozását, nem soroljuk fel a jöttévi egyletek és intézetek felvirágozására kifejtett nemes törekvéseit; nem a szegények, árvák és özvegyeknek gyámolítását; de nem mellőzhetjük azon meggyőződéstelt és férfias bátorságát, melylyel az egyházra és hazára nézve káros és divatos tannal szembeszállt, mely elszánt és felelmet nem ismerő tette által vallást, hitet, egyházat, hazát és a közerkölcsiséget védelmezte, az egész magyar katolika egyház és híveinek örömére.

Ez elismert vallásos és hazafiui tettek által szerzett érdemek fenhangon beszélnek, melyeknek tekintetbe vétele lazás lelkesedésbe hozott nem várost vagy egyházmegyét, hanem az egész magyar hazát, azért sietnek az egész országból, egyesek, társulatok, megyék, városok s falvak e napon, Főmagasságod jubileuma napján hódolatuknak kifejezést adni, a mi közbecsülés és tiszteletnek jele.

Ezek láttára egyházmegyénk tanító testülete sem maradhatott lelkes mozgalom nélkül, mint a mely a hívek kormányzására bizott lelkesekkel vállvetve, szent hivatásból a vallásos és erkölcsös oktatást végzi, a gyermekek szívét képezi, idomítja, pótolva igen gyakran azt, amit a szülői házi nevelés elmulasztott; megtenítják a gyermeket Istent félni, az egyházat tisztelni, annak engedelmeskedni, s ami fő, az egyedül üdvözítő szent hitet szeretni, azt nyíltan megvallani. Fogadja Főmagasságod csekély ajándékukat tőlük kegyesen, mert jól tudjuk: mindegy az áldozónak és kedves, bármily csekély is az áldozat, csak mindene legyen az áldozatnak. Legyen ez a csillogó aranynál kedvesebb, mert tiszta, gyermeki kegyelet, tisztelet és szeretettelt szívből adják.

Végül egyházunk e szerény munkásai arra kérik Főmagasságodat, tartsa meg őket továbbra

is atyai kegyeiben, adja főpásztori áldását sikeres működésükre, kik viszont napontai buzgó imájukban nem szünnék kérni a magasságnak Istenét, hogy Főmagasságotat nemcsak e napon, dicső aranymiséjének napján, hanem számtalan éveken át hasonló öröm. erő és egészségben megtartsa, egyházunk, hazánk s az emberiségnek javára, főleg egyházmegyénk boldogítására és bölcs kormányzására. Éljen.

Ezután Novák Gizella II. éves képezdésznő lépett elő magyar ruhában s csinos beszédben fejezte ki a tanulók és gyermekek érzelmeit a jubiláló jószágos főpap irányában.

Palotay erre átnyújtotta a róm. kath. tanítók és tanítónők remek. selyembe kötött üdvözlő dalát és ugyancsak a tanítóság ajándékát egy teljes »Missale Romanum«-ot és egy »Pontifikalet« (főpapi szerkönyv) és végül az Orsolya-szüzekhez járó leányok ajándékát egy művésziesen kihimzett életnagysághoz hasonló Szent-Lőrincz véranu képet, mely diszes keretbe van foglalva.

A bibornok örömmel fogadta a szép ajándékokat.

A megyei tanító-egyletek is tisztelegtek. Sipos Orbán kir. tanfelügyelő vezetése alatt a bibornok-püspök előtt. Sipos Orbán üdvözölte beszéddel a bibornokot.

A bibornok válaszában kiemelte, hogy a tanítót, akárhol találja is, mindenütt nagyon becsüli s örömmel üdvözölte Ő is a maga részéről a tanítóságot.

VEGYESEK.

Követésre méltó megyei határozat. Pozsony vármegye törvényhatósági bizottsága, folyó hó 10-én tartott közgyűlésén tárgyalta a »Pozsonyvidéki róm. kath. népnevelők egyesülete« kérvényét, melyben az egyesület az utiköltség megtérítését és napidíjat kér megállapítani, gyűlésre ránduló tagjai számára. A közgyűlés határozata az lett, hogy: »A községek s az iskolafenntartók, ezenül a gyűlésre ránduló tanítók kiadásait fedezni tartoznak«.

Jubiláló apácák. A boldogult Oltványi István volt csanádi nagyprépost által alapított szegedi apáca nevelő-intézet folyó hó 9-én tartotta nagy ünnepséggel alapításának 25 éves évfordulóját. A katolikus iskolaszék ez ünnepélyre meghívta a vallás- és közoktatásügyi minisztert és a megyés főpasztort. *Desseffy* Sándor püspököt, a ki mint a katolikus népnevelés buzgó és lelkes bajnoka, Makóról érkezett Szegedre. A minisztert *Kállay* Albert szegedi főispán képviselte.

Májusi ünnepély. Igen szép, lélekemelő ünnepélyt rendezett az ungvári *Gizella-házi* leány-iskola május 1-én, délután 4 órakor május hó királynője, a magyarok Nagyszonya tiszteletére. Az udvar zöld ágakkal erdővé volt

átalakítva, melynek közepén állott a virágokkal, nemzeti színű zászlókkal dúsan megrakott oltár, szűz Mária szobrával. Ez előtt fejezték ki hódolatukat a fehér ruhába öltözött leánykák úde, csengő énekeikkel és érzésseljes, megható szavalataikkal; majd Zichy Géza gr. vallásos himnusát és »Az árva panasza« cz. kis színművet adták elő igen sikerült alakításban. A nagy és diszes közönség elismerését az élvezetes előadásért *Hehelein* Károly prépost fejezte ki meleg szavakkal.

Tanfolyam a dadogók és hebegők oktatására. A siketnémák váczki magyar királyi országos nevelő- és tanítóképző-intézetében július 5-étől augusztus 14-éig dadogók és hebegők oktatására képesítő tanfolyam lesz, melyre legfeljebb 35, valamely nyilvános jellegű tanintézetnél alkalmazásban levő okleveles tanárt, tanítót és tanítónőt vesznek föl. A képesítő tanfolyamra fölvételt nyerők közül, huszonnyolczan ingyenes, az intézet belkő tanárai számára megállapított ellátást kap, valamennyi hallgató pedig igényt tarthat az intézetben szabad lakásra. A fővárosi tanítók és tanárok 12 forintért vasuti bérletjegyet kapnak az egész időre és naponként, kijárván a tanfolyamra, már délelőtt 11 órára visszatérhetnek a fővárosba. A tanfolyamon résztvenni óhajtok felvétel iránt a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz címzett kérvényüket (melyhez oklevél és működési bizonyítvány csatolandó), legkésőbb május 30-áig *Roboz* Józsefhez, az emberbaráti tanintézetek országos szakfelügyelőjéhez (Váczott), kell hogy be- küldjék.

Egyházi szerek, zászlók, miseruhák, műhímzések, stáció- és oltárképek, csillárok, fehérneműek, kegytárgyak, képek és könyvek beszerzésére ajánljuk Szűts és Társa, a bibornok-érsek és Magyarország hercegprímásának udv. szállítói Budapestben, IV., Kossuth Lajos-utca. Árjegyzéküket kívánatra bérmentve küldik

RÖVID HIREK. *Iskola felavatás.* A komáromi róm. kath. hitközség új elemi iskolájának ünnepélyes felszentelése e hó 10-én ment végbe. — *Uj időszámítás.* Legutóbb Belgiumban is törvényesítették a 24 órás új időszámítást s legközelebb behozzák Svájcban is. — *Szathmáry György* min. tanácsos, a mint részvétellel értesülünk, rendkívül súlyos betegen fekszik Huszár-utcai lakásán. Tüdőtágulása van s a baj már annyira megviselte egész szervezetét, hogy környezete a katasztrófától tart. A kultuszminiszterium tisztviselői, a kinek sorában mint derék, szorgalmas, szeretetreméltó munkás és főnök, hosszú időt töltött, sokan látogatják. — *Gyerekek a Népszínházban.* Kedden a Gyimesi vadvirág előadását száz etyeki (fehérmegyei) gyerek nézte végig, a kiket tanítójuk Róth József hozott föl e célra. A gyerekeket a II. és III. emeleten helyezték el. — *Iskolalátogatás.* Az »Üdvözítő«-ről címzett iskolanővérek rendfőnöknője, *Mater Venerabilis Stanislava* e hét folyamán az érsekújvári, tardosked i és naszvadi zárdaintézeteket meglátogatta. — *Kinevezés.* A király a soproni társas-káptalannál megüresedett utolsó kanonoki állást *Domanovich Ferencz* tiszteletbeli kanonok és kisboldogaszonyi esperes plébánosnak, ker. tanfelügyelőnek adományozta. — *Az esztergomi tanítóképződe* harmadéves növendékei f. hó 5-én délután Bertalan, Dreisziger és

Obert tanárok vezetése alatt megnézték az Esztergomi Gazdasági Egyesület telepén a most folyó szőlőmunkálatokat. Fölvilágosításokkal az egyesület szakértő tevékenységét Burány Gyula ur volt szíves szolgálni. — *Ferenc József-esüet.* A Magyarországi Kárpát Egyesület tavaly nyáron, a király születése napján népiünnepséget tartott A gerlachfalvi esüetben a Kárpátok legmagasabb pontján elhelyezett milleniumi emléktáblát leplezték le, s elhatározták, hogy Ferenc József-esüetnek fogják elnevezni a hegyormot és engedelmét kérnek erre a királytól. A belügyminiszter április hónapban küldte leiratát az egyesülethez, megírván, hogy a király beleegyezését adja az elnevezéshez.

Szerkesztői üzenetek.

V. I. Mosdos. Készséggel adunk helyet az értesítésnek. Üdvözlét — Cs. E. Budapest. Megteszszük; szóval többet — N. I. Tot-Szerdahelyen. A választ egyidejűleg elküldtük. Hogy megye az idén magyar zarándoklat Lourdesba azt nem tudjuk. Az esetleges felhívást közölni fogjuk. — K. F. Ujfuttakon. A bejelentés talán még most sem késő. A bejelentésre vonatkozó rendeltet lapunk 10. számában közölve volt. — K. J. Vilmányban. Ha több vélemény érkezik be, az érdemleges hozzászólásokat bő kivonatban ismertetjük. Köszönet. — T. G. Jászón. Beérkezett. Közölni fogjuk. Üdvözlét. — H. J. Tornycs-Pálcán. Az ötéves korpótlék ugy értelmesebb, hogy a tanító fizetése minden öt évben 5x5 éven át 50—50 fruttal nagyobbodik, vagyis: akinek ma mondjuk 400 frt fizetése van, annak jövő évtől 450 frt, majd öt év múlva 500 s így tovább már az ötödik korpótlékkal. 25 szolgálati év után, 650 forint évi fizetése leend. Ha időközben valaki jobb állásra jut, a korpótlék új állásában is esedékes. Így ha p. o. valaki 300 frttos állásból egy — mondjuk — 450 frttos állásra választatnék meg s már két korpótlékot élvez, ez esetben évi fizetése a törvény értelmében 550 forintot tesz ki, vagyis a két korpótlék (50—50=100 frt) rendes fizetéséhez számítandó. — J. Gy. Kis-Tarnán. Szolgálati évének száma 19 s így 300 frt után 174 frt évi nyugdíjra van jogosultsága. Az ilyen örvendetes esemény, hogy a hitközség ő maga hajlandó a 400 frtra való kiegészítést eszközölni. Az iskolaszék határozata, az egyházmegyei főhatóság jóváhagyásával emelkedik jogerőre. A fizetés fölemelése csupán bejelentendő a kir. tanfelügyelőséghez, hogy a nyugdíjba beszámítható fizetés ehhez képest kiegészítettessék. — K. J. Névtelenül beküldött közleményekre nem reflektálhatunk. — B. K. Kraszna-Terábes. Válaszoltunk. Üdvözlét. — D. K. Ocsárd. Már a lap lezárása után vettem, és emiatt csak a jövő szám hozza Köszönet. Más alkalommal is készséggel adunk helyet közleményeinek. A. Gy. Csehi. 1. Térzúke miatt késik. 2. Ha az iskolaszék engedélyt adott a gyermek-menhely megnyitására, ez esetben ne ellenkezzék. Igaz ugyan, hogy méltányos az ellentételese, de a merev álláspont ilyenkor ártalmára lehet az ügynek. A menhely vezetője lehet nem okl. óvónó is. Ily intézmények vezetői egyik-másik megyében rövid ideig tartó tanfolyam után vizsgálat alá bocsájtatnak. — B. J. Lád-Bessenyön. Legkevesebb 198 frtra van kilátása a gyermekek segélydjává együtt. A helyettes kiegészítő kántortanító fizetését az iskolafentartó köteles ellátni.

Felölös szerkesztő: **Ember Károly.**

Pályázatok.

Esztergomi érseki megye.

A felső sipéki (Hontm.) róm. kath. tanítói állomásra okleveles és orgonálni tudó tanító kerestetik. Jövedelme: terményekben 133 frt, állami segély 167 frt, az esztergomi főegyházmegyei tanítói alaptól segélypénzre számíthat. Kérvények a litvai kerületi esperesi hivatalhoz küldendők. Pályázati határidő május végéig.
Szalathnyai róm. katolikus kántortanítói állomásra június 1-ére pályázat hirdettek. Javadalma: 4 hold a hívek által művelendő szántóföld, fél hold rét, a hívek

művelők 32 p. m. buza, must fejében 8 frt, 4 öl tűzifa, iskolafűtésre mintegy 20 frt, stóla illeték 20 frt, ostsütésért a községtől 6 frt, tandíj 41 frt, ismétlért 20 frt. Két szoba, kamra, konyha, istálló, pincze, kert. Állami segélyt 400 frtig kiegészítésképen a község 151 frtot kérni szándékozik. Folyamodványok benyújtandók. Hont-Bessenyön az esperesi hivatalnál vagy Egeghen a pléb. hivatalnál Egegh, 1897. május 5-én.

Munkácsi gör. kath. egyházmegye.

A szolyvai egyházkerülethez tartozó polenai fiók-egyházban az éneklésztanítói állomás törvényes üresedésbe jön, felhívának az ezen állomást elnyerni óhajtó okleveles éneklésztanítók, miszerint köllög felszerelt s megyés püspök úr ő Méltóságához intézett kérvényeikkel f. évi május hó 18-án d. e. 10 órakor Malmoson az esperesi hivatalnál jelenjenek meg. Az állomás jövedelme 235 frt, államségélyvel 400 frt. Malmos, 1897. május hó 1-én. Zsatkovics K. György esp. hivatalvezető.

Nyitrai egyházmegye.

Nagy-Kubra fiókközség róm. kath. tanítói állomás betöltésére június 20-ára pályázat hirdettek. Fizetése: államtól 335 frt, községtől 65 frt, 6 öl tűzifa, ebből tanszoba is fűtendő. Lakása: szoba, konyhából áll. Van kis kert. Tannyelv tót. Köteles mindennapi és ismétlő iskolában oktatni. Pályázók okleveleiket küldjék Zárjezky János plebánosnak, Apátfalura, posta Trenosén.

Szombathelyi egyházmegye.

Hosszu Peresztgen (Vas megye). A róm. kath. elemi iskola I. osztályában megüresült osztálytanítói állomásra június 8-ra pályázat hirdettek. Fizetése az iskolaiévre 300 frt, butorozott szoba fűtéssel. Élelmezés a főtanítónál mérsékelt díj mellett. Pályázhat okleveles, esetleg képezdevégzett tanító. A kántori teendőkhöz jártasság, segédkezés megkívántatik. Kérvények szt. Dávid László plebános helyettes iskolaszéki elnök arhoz intézendők.

Veszprémi egyházmegye.

A miki róm. kath. iskolánál egy önálló tanítói állás rendszeresítettén, arra az 1897—8. tanévre a pályázat f. é. május 31-ig kihirdettek. Csak okleveles egyének pályázhatnak. Fizetés: a hitközségtől 200 frt készpénz, egy szobából álló lakás butorozva és fűtés. Államségélyből 186 frt, összesen 386 frt. A megválasztott tartozik egy tanteremben önállóan tanítani, az ismétlő iskolásokat fele részben oktatni, a kántornak segédkezni, akadályoztatása esetén őt helyettesíteni díj nélkül, a növendékeket a templomba kísérni és rájuk felügyelni. A felbélyegzett okmányok Ft. Ujlaky József iskzs. elnök nevére czimezve Csökölybe (Somogym.) küldendők. Az állás f. é. szept. 1-én foglalandó el. Élelmezést mérsékelt áron a főtanítónál kaphat. 1—2

Orgona-építési műintézet. RIEGER TESTVÉREK

Budapest, Garay-utcza 48.

Rieger testvérek Jägerndorfi (Osztr.-Szl.) es. és kir. udvari orgona-gyáranak fiókja. Legolcsóbb arakon kiváló orgonákat szállítanak.

A czég 23 évi fennállása óta

540 új orgonát

épített, melyek közül 186 esik Magyarországra, a többi Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz-, Olasz- és Törökországba szállították.

Orgona-árjegyzékek ingyen és bérmentve.

A katolikus népiskolák szives figyelmébe.

Az osztatlan róm. kath. iskolák használatára a Szent-István-Társulat megbízásából **Mócsy Antal**, **Petrovác József** és **Schultz Imre** róm. kath. tanítóképző tanárok által szerkesztett **Olvasó és Tankönyv**-re újólág felhívjuk az érdekeltek becses figyelmét.

Ezen — minden forum által kitünőnek talált — **Olvasó és Tankönyvek** a hasonló könyvek között az egyedüliek, melyek az előirt tananyagot teljes alapossággal és kellő szakavatottsággal tárgyalják és feldolgozzák, a mellett könnyed irályuk, tapintatos csoportosításuk és a gyermekészhez való fokozatos alkalmazkodásuk által a tanítást és tanulást egyaránt megkönnyítik és elősegítik.

Ezen **Olvasó- és Tankönyvek** a róm. kath. osztatlan iskolák III/IV. és V/VI. osztálya számára, minden évre különállóan, de szorosán véve egymásba folyva, egymást kiegészítve a következőkép jelentek meg:

Első olvasó és Tankönyv. Egyik év (III. oszt.) ... Ára 30 kr
Ugyanaz. Másik év (IV. oszt.) ... Ára 30 kr.
Második Olvasó és Tankönyv. Egyik év (V. oszt.) Ára 40 kr.
Ugyanaz. Másik év (VI. oszt.) ... Ára 40 kr.

Ugyanezek „**Lese-, Real- u. Sprachbuch**“ czim alatt hasonló beosztással és ugyanazon áron német nyelven is kaphatók.

Ajajnljuk b. figyelmébe a Szent-István-Társulat által kiadott, diszesen kiállított és képekkel ellátott új ABC-és könyveket, melyek új kiállítás, mint ár tekintetében fölötte állanak minden hasonló kiadványnak. Ezek kétféle kiadásban jelentek meg. Kedvezőbb viszonyok közt levő (városi) iskolák számára 8 iv tartalommal (ára 20 kr.) és kedvezőtlenebb viszonyok közt levő falusi iskolák számára 5 iv tartalommal (ára 12 kr.). Ezen ABC-és könyvek kitünőségéről tanuskodik, hogy rövid idő alatt az ország majdnem összes róm. kath. iskoláiban tankönyvül használatba vették.

Hogy ezen kitünő új ABC-és könyvnek bevezetését megkönnyítsük, mindenüvé, hol azok már előbb használatban nem voltak, az iskolaszéki elnök úr egyszerű iratára a hozzávaló új **Fali olvasótáblákat** egy példányban felhuzatlanul **ingyen** szállítjuk.

Ajajnljuk továbbá a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent összes tankönyveket is b. figyelmébe. Ugy szent vallásunknak, mint a paedagogia összes követelményeinek ezek felelnek meg legjobban.

Legyen szabad még fölemlitenünk, hogy a kath. iskolák használatára engedélyezett összes tankönyvek nálunk mindig készletben vannak, úgy hogy minden ebbeli megrendelésnek a leggyorsabban és legpontosabban eleget tehetünk.

✎ Árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgálunk. ✎

Egyéb tankönyveinkből is készséggel küldünk mutatványul egy-egy tiszteletpéldányt.

Tisztelettel

A Szent-István-Társulat ügynöksége.

Budapest, IV. Királyi Pál-utca 13. sz.

